

ICH HABE GENUG

Muziek waar
het hart van
gaat zingen

45

Uit Cantate *Ich habe genug*, BWV 82
Bach, Johann Sebastian (1685 – 1750)

Peter Harvey, bas
The English Baroque Solists
John Eliot Gardiner

<i>Ich habe genug, Ich habe den Heiland, das Hoffen der Frommen, Auf meine begierigen Arme ge- nommen;</i>	<i>Ik heb genoeg, Ik heb de Heiland, de hoop van wie geloven, in mijn begerige armen genomen.</i>
<i>Ich habe genug! Ich hab ihn erblickt, Mein Glaube hat Jesum ans Herze gedrückt; Nun wünsch ich, noch heute mit Freuden Von hinnen zu scheiden.</i>	<i>Ik heb genoeg! Ik heb hem gezien, in geloof heb ik Jezus aan mijn hart gedrukt; nu verlang ik, vandaag nog, met vreugde van hier te gaan.</i>

Wie de Thomaskirche in Leipzig bezoekt, ziet deze koraaltekst op één van de muren (van de voormalige consistorie?) geschreven. In de oude taal, dus met een 'n' in *genung*. Een indrukwekkend getuigenis. De dode Bach ligt daar begraven, maar leeft nog steeds in zijn muziek. En hoe!

Deze misschien wel mooiste cantate van Bach is geschreven voor de zondag waarop het verhaal over Simeon wordt gelezen (Lucas 2). Hem was beloofd dat hij niet zou sterven voor hij de verwachte Messias had gezien. Als hij het kindje Jezus in zijn armen heeft gehad, uit hij zijn vreugde daarover in wat bekend staat als het loflied van Simeon (Canticum Simeonis): *Laat nu, Heer, uw dienstknecht gaan in vrede*. Deze tekst is vaak op muziek gezet, ofwel in zijn Latijnse versie *Nunc dimittis*, ofwel in Luthers vertaling *Herr, nun läßt du deinen Diener in Frieden fahren*. Zijn *Laat mij nu gaan* werd geïnterpreteerd als *Laat mij nu maar sterven*. Simeon werd daardoor de belichaming van de Lutherse doodspiëtisme, waarin het einde van het leven wordt verwelkomd als een bevrijding uit alle aardse lijden en pijn, en als een onschuldige doorgang, een slaap, naar een beter, eeuwig leven hiernamaals. De cantate *Ich habe genug* ademt dit piëtisme volop, zoals ook voorgaande cantates dat al deden.

De openingsaria is een heel geliefde aria. Getransponeerd naar elke zangstem, heeft elke grote solist deze aria wel gezongen. Ik heb gekozen voor de oorspronkelijke bas. De statische, meestal langzaam dalende baslijnen van orgel en continuo (die

onderscheiden partijen hebben) zorgen voor zwaarmoedige, traag veranderende harmonieën die door de eerste viool in het begin worden gevuld met schrijnende en zuchtende (seufzer-)figuren en vervolgens met wat lossere motieven. Daarboven speelt de solistische hobo lyrische, steeds weer veranderende melodische lijnen die echter regelmatig vertrekken vanuit een markant motief waarop de bas de woorden *Ich habe genug* zal gaan zingen. Met lange pauzes geeft de bas uitdrukking aan zijn vermoeidheid met het aardse bestaan maar bij het woord *Freuden* klinkt nog een vrolijke noot. Telkens wanneer hij zijn vocale passages besluit met *Ich habe genug* zwijgen de instrumenten eerbiedig.